

RAPORT DE EXPERTIZĂ

la proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul contravențional – art.88'1, 400; Legea privind drepturile copilului – art.21)

(înregistrat în Parlament cu numărul 244 din 13 Iunie 2013)

În temeiul Concepției de cooperare dintre Parlament și societatea civilă, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr.373-XVI din 29 decembrie 2005, Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției prezintă raportul de expertiză a vulnerabilității proiectului Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul contravențional – art.88'1, 400; Legea privind drepturile copilului – art.21) prin prisma drepturilor omului.

Evaluarea generală

1. Autorul proiectului este un grup de deputați în Parlament, ceea ce corespunde art. 73 din Constituție și art. 44 din Regulamentul Parlamentului.

2. Categoria actului legislativ propus este lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art. 6-11, 27, 35 și 39 din Legea privind actele legislative, nr.780-XV din 27.12.2001.

Proiectul actului supus expertizei, completează Capitolul VII al Codului Contravențional prin includerea unei noi contravenții ce atentează la sănătatea populației, sănătatea persoanei, la starea sanitar epidemiologică.

La fel, proiectul completează Legea privind drepturile copilului nr. 338-XIII din 15.12.1994 instituind pentru stat obligația de asigurare a protecției copilului de la propagarea homosexualității.

3. Scopul actului (potrivit proiectului și/sau notei informative). Potrivit notei informative, scopul proiectului constă în necesitatea întreprinderii măsurilor menite să asigure securitatea intelectuală, morală, psihică și emoțională a copiilor inclusiv sub forma de interdicții a unor acțiuni ce urmăresc promovarea și propagarea homosexualității.

4. Nota informativă a proiectului de act legislativ supus expertizei nu conține o argumentare suficientă a promovării proiectului. Deși proiectul supus expertizării este însoțit de notă informativă, aceasta reflectă doar opinia autorilor proiectului vis-a-vis de fenomenul homosexualității. Nota informativă nu conține o argumentare științifică (ținându-se cont de opinia medicilor, psihologilor și a sociologilor) a necesității adoptării proiectului. La fel, nota informativă nu conține careva date statistice privind fenomenul homosexualismului în Republica Moldova.

Potrivit prevederilor art.20 al Legii 780 din 27.12.2001 privind actele legislative, nota informativă trebuie să conțină:

- a) condițiile ce au impus elaborarea proiectului, inclusiv necesitatea armonizării actului legislativ cu reglementările legislației comunitare, finalitățile urmărite prin implementarea noilor reglementări;
- b) principalele prevederi, locul actului în sistemul legislației, evidențierea elementelor noi, efectul social, economic și de altă natură al realizării lui;
- c) referințele la reglementările corespondente ale legislației comunitare și nivelul compatibilității

proiectului de act legislativ cu reglementările în cauză

d) fundamentarea economico-financiară în cazul în care realizarea noilor reglementări necesită cheltuieli financiare și de altă natură;

e) actul de analiză a impactului de reglementare, în cazul în care actul legislativ reglementează activitatea de întreprinzător. Analiza impactului de reglementare reprezintă argumentarea, în baza evaluării costurilor și beneficiilor, a necesității adoptării actului normativ și analiza de impact al acestuia asupra activității de întreprinzător, inclusiv asigurarea respectării drepturilor și intereselor întreprinzătorilor și ale statului.

Nota informativă ce însoțește proiectul nu corespunde exigențelor Legii privind actele legislative, poartă un caracter formal și reflectă doar opinia subiectivă a autorului - circumstanță care împiedică formarea unei viziuni ample asupra necesității adoptării modificărilor propuse.

5. Sfera de reglementare a proiectului corespunde următoarelor domenii/drepturi:

Drepturi si libertăți individuale:

Dreptul de a nu fi discriminat (art. 16 din Constituția RM)

Libertatea individuală și siguranța persoanei (art. 25 din Constituția RM)

Dreptul la viața intimă familială și privată (art.28 din Constituția RM)

Drepturi si libertăți social-economice:

Protecția familiei și a copiilor orfani (art.49 din Constituția RM)

Familia (art. 48 din Constituția RM)

Drepturi si libertăți social-politice:

Libertatea întrunirilor (art. 40 din Constituția RM)

Libertatea conștiinței (art. 31 din Constituția RM)

Libertatea opiniei și exprimării (art. 32 din Constituția RM)

Dreptul la informație (art. 34 din Constituția RM)

Evaluarea de fond a proiectului

6. Respectarea principiului transparenței este asigurată suficient. Ținând cont de faptul că proiectul supus expertizării este plasat pe site-ul Parlamentului, societatea civilă având posibilitatea să se informeze despre proiectele actelor examinate în procesul decizional, considerăm că principiul transparenței a fost respectat.

7. Respectarea principiului participării este asigurată insuficient. Luând în considerare că proiectul vizează un subiect extrem de sensibil (homosexualitatea), considerăm că, pentru acest proiect urmau a fi organizate dezbateri și audieri publice. În concluzie, principiul participării este respectat parțial.

8. Respectarea principiului responsabilizării este asigurată insuficient. Întrucât principiul responsabilizării implică argumentarea necesității adoptării actului examinat în procesul decizional sau justificării acțiunilor, pentru care cetățenii pot da aprecieri performanțelor, dar și responsabilitatea celor care vor realiza actul, în proiectul supus expertizării, principiul responsabilizării nu a fost respectat, deoarece nici contravenientul, nici cu atât mai mult persoana terță nu poate solicita agentului constator oferirea de argumente sau explicații privind calificarea faptei ca fiind act de propagare a homosexualității.

9. Nivelul de corespundere a proiectului/actului normativ normelor constituționale. Proiectul/actul normativ este conform parțial Constituției. În opinia noastră, proiectul limitează drepturile și libertățile individuale (de a nu fi discriminat, dreptul la viața privată etc.)

10. Nivelul de corespundere a proiectului/actului normativ legislației corelative. Proiectul/actul normativ este conform legislației corelative. Din prevederile legislației naționale referitoare la homosexualitate putem menționa doar art.172 al Codului penal, potrivit căruia homosexualitatea sau satisfacerea poftei sexuale în forme perverse, săvârșite prin constrângere fizică sau psihică a persoanei ori profitând de imposibilitatea acesteia de a se apăra sau de a-și exprima voința, se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 5 ani.

Aceleași acțiuni: a) săvârșite de o persoană care anterior a săvârșit o faptă prevăzută la alin.(1); b) săvârșite cu bună-știință asupra unui minor; b/1) cu bună-știință asupra unei femei gravide; b/2) săvârșite asupra unui membru de familie; c) săvârșite de două sau mai multe persoane; d) însoțite de contaminarea intenționată cu o boală venerică; g) săvârșite cu deosebită cruzime, precum și din motive sadice se pedepsesc cu închisoare de la 5 la 12 ani.

Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), care: a) au fost săvârșite asupra unei persoane despre care se știa cu certitudine că nu a atins vârsta de 14 ani; a/1) au fost săvârșite asupra persoanei care se află în îngrijirea, ocrotirea, protecția, educarea sau în tratamentul făptuitorului; b) au cauzat contaminarea intenționată cu maladia SIDA; c) au cauzat din imprudență o vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății; d) au provocat din imprudență decesul victimei; e) au provocat alte urmări grave, se pedepsesc cu închisoare de la 10 la 20 de ani sau cu detențiune pe viață.

Menționăm că, Codul penal nu definește noțiunea de "Homosexualitate". De altfel, nu este reglementată nici sintagma "satisfacerea poftei sexuale în forme perverse".

11. Nivelul de corespundere a proiectului/actului normativ standartelor internaționale. Proiectul/actul normativ este conform standardelor internaționale.

12. Nivelul de corespundere a proiectului/actului normativ jurisprudenței Curții Constituționale. Nu există jurisprudență a Curții Constituționale în domeniul de reglementare a proiectului de act normativ expertizat.

13. Nivelul de corespundere a proiectului/actului normativ jurisprudenței CtEDO. Nu există jurisprudență a CtEDO în domeniul de reglementare a proiectului de act normativ expertizat. Însă, putem face referire la cazul NORRIS versus IRLANDA. Astfel, Hotărârea din 26 octombrie 1988 pronunțată în acest dosar ar avea tangență cu interpretarea noțiunii de propagare a homosexualității.

Reclamantul în cazul NORRIS versus IRLANDA a îndreptat plângerile sale împotriva existenței, în Irlanda, a unor legi care incriminează penal anumite practici homosexuale liber consimțite între bărbați. În iulie 1975, reclamantul a participat la un program televizat pe RTE, canalul public de televiziune. În cursul emisiunii, reclamantul a fost intervievat și a admis că este homosexual, dar a negat că homosexualitatea ar fi o boală sau că l-ar împiedica să funcționeze ca un membru normal al societății. Împotriva programului respectiv a fost depusă o plângere. Raportul Comitetului consultativ pentru plângeri în legătură cu programele de televiziune s-a referit la legea în vigoare care incriminează activitățile homosexuale și a admis plângerea susținând că, programul a încălcat prevederile Codului referitor la difuzarea audiovizuală a chestiunilor publice întrucât putea fi interpretat ca o propagandă a practicilor homosexuale.

Legea penală irlandeză nu incriminează homosexualitatea ca atare, dar există dispoziții legale care incriminează anumite activități homosexuale.

Articolul 61 al Legii referitoare la infracțiunile împotriva persoanei din 1861, modificată în 1892, prevede: „Cel care este condamnat pentru odioasa infracțiune de a fi comis acte sexuale anale cu o ființă umană sau cu un animal va fi sancționat cu închisoare pe viață”.

Articolul 62 prevede că tentativa infracțiunii de mai sus sau orice atac indecent împotriva unei persoane de sex masculin constituie o infracțiune de o gravitate mai mică. Persoana condamnată în acest temei va putea fi pedepsită cu închisoare de maximum 10 ani. Infracțiunea de acte sexuale anale, în formă consumată ori de tentativă, poate fi săvârșită de un bărbat sau de o femeie.

Articolul 11 al Legii din 1885 de modificare a Codului penal se referă numai la infractorii de sex masculin și prevede: „Persoana de sex masculin care, în public sau în particular, săvârșește, participă, ajută sau încearcă să ajute la săvârșirea de către un bărbat, a unui act de mare indecență cu un alt bărbat este vinovată și instanța de judecată are dreptul să dispună pedeapsa închisorii de maximum doi ani, cu sau fără muncă silnică”.

În noiembrie 1977, reclamantul a inițiat proceduri în fața înaltei Curți de Justiție, cerând instanței să constate că articolele 61 și 62 ale Legii din 1861 și articolul 11 al Legii din 1885 nu mai erau în vigoare din momentul adoptării Constituției Irlandei și, prin urmare, nu fac parte din legislația irlandeză. Judecătorul McWilliam, în hotărârea din 10 octombrie 1980, a constatat: „Unul dintre efectele sancționării penale a actelor homosexuale este adâncirea neînțelegerilor și a prejudecăților opiniei publice, amplificarea anxietății și a sentimentelor de vinovăție ale homosexualilor, care pot duce, în unele cazuri, la stări depresive și la alte consecințe grave ale acestei nefericite maladii”. Cu toate acestea, judecătorul a respins acțiunea reclamantului, invocând motive procedurale.

Curtea a constatat că, legile contestate interferează cu dreptul dlui Norris la respectarea vieții sale private.

14. Impactul proiectului/actului normativ prin prisma drepturilor omului. Proiectul/actul normativ încalcă drepturile/libertățile. Prevederile proiectului ar putea genera violarea dreptului de a nu fi discriminat și a dreptului la viața privată.

15. Impactul gender al proiectului. Proiectul/actul normativ este gender neutru. Totodată, ținând cont de faptul că, în opinia societății acte cu caracter homosexual sunt săvârșite de bărbați, din acest punct de vedere, proiectul indirect ar putea genera discriminarea persoanelor de gen masculin.

16. Analiza detaliată a textului proiectului.

Nr.	Articol	Text	Obiecții		Factorii de vulnerabilitate
1	Art. 1	Propagarea homosexualității	Legislația RM, ne referim în special la Codul contravențional și Codul penal, nu definește nici noțiunea "propagare" și nici noțiunea "homosexualitate". În asemenea situație, agentul constator va fi înzestrat atât cu dreptul de a califica o acțiune /inacțiune drept act de propagare a	Vulnerabilitate Prevederi care limitează drepturile/libertățile;	Se recomandă revizuirea articolului prin definirea noțiunilor "propagare" și "homosexualitate" cu indicarea exhaustivă a acțiunilor ce pot fi calificate drept propagare a homosexualității. În caz contrar, simpla declarație referitoare la orientarea sexuală făcută în prezența unui minor ar putea fi calificată drept

			homosexualității , cât și cu dreptul de a sancționa contravenientul.		propagare a homosexualității .
--	--	--	--	--	--------------------------------

Concluzii

În primul rând, menționăm că, legislația R Moldova nu definește noțiunea "homosexualitate". În al doilea rând, nici Codul penal și nici Codul Contravențional nu definesc noțiunea "propagare".

În concluzie, se recomandă revizuirea articolului prin definirea noțiunilor "propagare", "homosexualitate" și indicarea exhaustivă a acțiunilor ce pot fi calificate drept propagare a homosexualității.

În cazul adoptării actului în varianta propusă, agentul constator va fi investit cu dreptul de a califica unipersonal o faptă drept propagare a homosexualității și de a sancționa contravenientul.

Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției